

Miroslava Tomanová: Zájmena a jejich pojetí v současných mluvnicích

Katedra českého jazyka a literatury, Fakulta pedagogická ZČU v Plzni

Plzeň 2024

posudek oponenta bakalářské práce

Předložená bakalářská práce se zabývá aktuální problematikou, a sice vymezením a chápáním zájmen ve vybraných mluvnicích češtiny. Volbu daného tématu pokládám za užitečnou a potřebnou, neboť druhy zájmen se v jednotlivých mluvnicích dílčím způsobem odlišují, a působí tak posluchačům bohemistiky potíže.

Je bohužel paradox, že se naznačené problémy nezřídka týkají i autorky práce. Kupř. na s. 28 (ale i jinde, kupř. s. 30) M. Tomanová uvádí: „*Dále respondentí také uváděli demonstrativum týž/tentýž. Bliže je tento problém rozebírán v kapitole 2.1.6.*“ Uvedená zájmena bývají řazena mezi tzv. identifikátory (zájmena ztotožňovací), ev. mezi zájmena vymežovací, nadto se o nich v oné pasáži vůbec nehovoří.

Předložené práci však lze, bohužel, vytknout celou řadu dalších skutečností. Předně tu, že šestirádkový Úvod (s. 3) naprosto neplní svou funkci. Závažný prohřešek dále spatřuji ve skutečnosti, že si autorka studie neosvojila některé základy filologické práce: nepřijatelným způsobem cituje (pouze kurzívou, bez uvozovek a často i odkazů na zdroj), četné gramatiky systematicky neuvádí jako kolektivní práce (viz Cvrček 2015 / Čechová 2011 / Grepl 2008 / Petr 1986), na s. 11 uvádí název článku z Naši řeči bez uvedení jména autora, nedbale, resp. nepozorně je vyhotoven i seznam použité literatury (např. u S. Čmejrkové se dvakrát opakuje ročník časopisu a jeho číslo, chybí však údaj o stranách atd.) aj.

Pokud jde o analyzované mluvnice, mohl být ještě zařazen Fr. Štícha (a kol.) s *Akademickou gramatikou spisovné češtiny*, resp. s *Velkou akademickou gramatikou spisovné češtiny* a také R. Adam se svými příručkami (*Příručka k morfologii češtiny* a *Gramatické rozbory v češtině*), kde se v rámci zájmen objevují i problémová zájmena úplnostní (totalizátory), např. *všechn*, *každý*, *sám* (autorka ho řadí mezi demonstrativa, s. 12), a již zmíněná zájmena ztotožňovací.

V práci nacházíme celou řadu nesprávných a problémových konstatování. Opakovaně se (např. s. 12, 23 aj.) hovoří o „adjektivní deklinaci“, což je nepřesné – je třeba rozlišovat deklinaci složenou, jmennou a smíšenou. Na s. 22 se uvádí, že v rámci zájmen se vyskytuje i deklinace smíšená („*Může se jednat o zájmenné skloňování, u něhož se dále rozlišuje, zda jde o deklinaci tvrdou, měkkou či smíšenou.*“). Může autorka uvést, čeho se smíšená deklinace v rámci zájmen týká? Na s. 23 se chybně hovoří o tvrdém adjektivním vzoru *ten*; na s. 17 se píše: „*V souboru zájmen neurčitých jsou sdružená taková zájmena, která nevyjadřují určitost či specifičnost*

skutečností. Jejich zástupci – někdo, něco, cosi, ledakdo,... - se opět prolínají s interogativy.“
Mohla by autorka vyložit, v čem ono prolínání spočívá?

Výčty příkladů u jednotlivých druhů zájmen by mohly být podstatně hojnější (u zájmen ukazovacích postrádám zmínku o západočeském tutání aj.), velmi málo se v práci poukazuje na další možné významy zájmen (např. zájmena osobní mohou, jak známo, plnit roli zájmen posesivních – *Včera mi přijel bratr = můj bratr*; zájmena ukazovací mohou vyjadřovat i kvantitu *Taková ostuda! Té práce!* aj.).

K jazykové stránce bakalářské práce nemám poznámky zásadního rázu, i když i zde nalézáme problémy s interpunkcí (např. s. 7 chybí čárka před „*a také zájmena nesklonná*“) či s pravopisem (s. 22 „*existovali tvary*“).

Závěrem bych rád ocenil autorčinu snahu zpracovat danou náročnou problematiku pro potřeby bohemistů i její vyhotovení a vyhodnocení dotazníkového šetření, byť s výše naznačenými výtkami.

Doporučuji bakalářskou práci M. Tomanové k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako **dobrou**.

V Plzni dne 23. dubna 2024

doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc.

KČJ FPE ZČU

Souhlasí s originálem
Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
katedra českého jazyka a literatury
Jelínková

Miroslava Tomanová: Zájmena a jejich pojetí v současných mluvnicích

Katedra českého jazyka a literatury, Fakulta pedagogická ZČU v Plzni

Plzeň 2024

posudek oponenta bakalářské práce

Předložená bakalářská práce se zabývá aktuální problematikou, a sice vymezením a chápáním zájmen ve vybraných mluvnicích češtiny. Volbu daného tématu pokládám za užitečnou a potřebnou, neboť druhy zájmen se v jednotlivých mluvnicích dílčím způsobem odlišují, a působí tak posluchačům bohemistiky potíže.

Je bohužel paradox, že se naznačené problémy nezřídka týkají i autorky práce. Kupř. na s. 28 (ale i jinde, kupř. s. 30) M. Tomanová uvádí: „*Dále respondentí také uváděli demonstrativum týž/tentýž. Bliže je tento problém rozebírán v kapitole 2.1.6.*“ Uvedená zájmena bývají řazena mezi tzv. identifikátory (zájmena ztotožňovací), ev. mezi zájmena vymežovací, nadto se o nich v oné pasáži vůbec nehovoří.

Předložené práci však lze, bohužel, vytknout celou řadu dalších skutečností. Předně tu, že šestirádkový Úvod (s. 3) naprosto neplní svou funkci. Závažný prohřešek dále spatřuji ve skutečnosti, že si autorka studie neosvojila některé základy filologické práce: nepřijatelným způsobem cituje (pouze kurzívou, bez uvozovek a často i odkazů na zdroj), četné gramatiky systematicky neuvádí jako kolektivní práce (viz Cvrček 2015 / Čechová 2011 / Grepl 2008 / Petr 1986), na s. 11 uvádí název článku z Naši řeči bez uvedení jména autora, nedbale, resp. nepozorně je vyhotoven i seznam použité literatury (např. u S. Čmejrkové se dvakrát opakuje ročník časopisu a jeho číslo, chybí však údaj o stranách atd.) aj.

Pokud jde o analyzované mluvnice, mohl být ještě zařazen Fr. Štícha (a kol.) s *Akademickou gramatikou spisovné češtiny*, resp. s *Velkou akademickou gramatikou spisovné češtiny* a také R. Adam se svými příručkami (*Příručka k morfologii češtiny* a *Gramatické rozbory v češtině*), kde se v rámci zájmen objevují i problémová zájmena úplnostní (totalizátory), např. *všechn*, *každý*, *sám* (autorka ho řadí mezi demonstrativa, s. 12), a již zmíněná zájmena ztotožňovací.

V práci nacházíme celou řadu nesprávných a problémových konstatování. Opakovaně se (např. s. 12, 23 aj.) hovoří o „adjektivní deklinaci“, což je nepřesné – je třeba rozlišovat deklinaci složenou, jmennou a smíšenou. Na s. 22 se uvádí, že v rámci zájmen se vyskytuje i deklinace smíšená („*Může se jednat o zájmenné skloňování, u něhož se dále rozlišuje, zda jde o deklinaci tvrdou, měkkou či smíšenou.*“). Může autorka uvést, čeho se smíšená deklinace v rámci zájmen týká? Na s. 23 se chybně hovoří o tvrdém adjektivním vzoru *ten*; na s. 17 se píše: „*V souboru zájmen neurčitých jsou sdružená taková zájmena, která nevyjadřují určitost či specifičnost*

skutečností. Jejich zástupci – někdo, něco, cosi, ledakdo, ... - se opět prolínají s interogativy.“
Mohla by autorka vyložit, v čem ono prolínání spočívá?

Výčty příkladů u jednotlivých druhů zájmen by mohly být podstatně hojnější (u zájmen ukazovacích postrádám zmínku o západočeském tutání aj.), velmi málo se v práci poukazuje na další možné významy zájmen (např. zájmena osobní mohou, jak známo, plnit roli zájmen posesivních – *Včera mi přijel bratr = můj bratr*; zájmena ukazovací mohou vyjadřovat i kvantitu *Taková ostuda! Té práce!* aj.).

K jazykové stránce bakalářské práce nemám poznámky zásadního rázu, i když i zde nalézáme problémy s interpunkcí (např. s. 7 chybí čárka před „*a také zájmena neskloňná*“) či s pravopisem (s. 22 „*existovali tvary*“).

Závěrem bych rád ocenil autorčinu snahu zpracovat danou náročnou problematiku pro potřeby bohemistů i její vyhotovení a vyhodnocení dotazníkového šetření, byť s výše naznačenými výtkami.

Doporučuji bakalářskou práci M. Tomanové k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako **dobrou**.

V Plzni dne 23. dubna 2024

doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc.

KČJ FPE ZČU

Souhlasí s originálem
Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
katedra českého jazyka a literatury
Jelínková